

Соціальна і здоров'язбережувальна освітня галузь

**Індивідуальна освітня траєкторія
поступу учня через призму
формульованого та підсумкового
оцінювання**

*Якщо учень хоче знати, але не може,
треба допомогти йому зробити хоч би
маленький крок уперед, і цей крок стане
джерелом емоційного стимулу думки –
радістї пізнання...
В. Сухомлинський*

Система **оцінювання** має на меті допомогти вчителю конкретизувати **навчальні досягнення учнів** і надати необхідні інструменти для впровадження об'єктивного й справедливого оцінювання результатів навчання.

В оцінюванні навчальних досягнень учнів важливо розрізнати поточне формульоване оцінювання (оцінювання для навчання) та підсумкове оцінювання (семестрове, річне).

Поточне формульоване оцінювання здійснюють з метою допомогти учням усвідомити способи досягнення кращих результатів навчання.

Підсумкове оцінювання здійснюють з метою отримання даних про рівень досягнення учнями результатів навчання після завершення освітньої програми або окремих освітніх компонентів.

В умовах **компетентнісної освіти** затребуваним стає такий підхід до оцінювання досягнень учнів, який дає можливість виключити негативні моменти в навчанні, сприяє індивідуалізації навчального процесу, підвищенню навчальної мотивації й самостійності учнів.

Отже, на сьогодні, маємо суперечність між усталеною формою контролю навчальних досягнень учнів, що зводиться до накопичення оцінок у журналі та фіксації рівня знання-незнання, умінь-невміння, та прагненням побудувати процес навчання на компетентнісних засадах, **педагогіці партнерства**.

Лариса Кононенко, старший викладач кафедри освітньої політики КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»

Тезаурус:

Оцінювання – це:

- ПРОЦЕС ВСТАНОВЛЕННЯ РІВНЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНЯ/УЧЕНИЦІ В ОВОЛОДІННІ ЗМІСТОМ ПРЕДМЕТА, УМІННЯМИ ТА НАВИЧКАМИ ВІДПОВІДНО ДО ВИМОГ НАВЧАЛЬНИХ ПРОГРАМ
- УСТАНОВЛЕННЯ СТУПЕНЯ ВІДПОВІДНОСТІ ВИКОНАНИХ УЧНЯМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ ВИМОГАМ ДО РІВНЯ ЇХ ЯКОСТІ (О.САВЧЕНКО)
- ВИЗНАЧЕННЯ Й ВИРАЖЕННЯ В УМОВНИХ ОДИНИЦЯХ, А ТАКОЖ В ОЦІННИХ СУДЖЕННЯХ УЧИТЕЛЯ ЗНАТЬ, УМІнь І НАВИЧОК УЧНІВ ВІДПОВІДНО ДО ВИМОГ ШКІЛЬНИХ ПРОГРАМ (М.ФІЦУЛА)

Посилання на ресурс:

Оцінювання в новій українській школі
<https://cutt.lv/cVPg9mA>

Тезаурус:

Види оцінювання

- ФОРМУЛЬОВАНЕ ОЦІНЮВАННЯ ЗДІЙСНЮЄТЬСЯ ШЛЯХОМ:
 - ПЕДАГОГІЧНОГО СПОСТЕРЕЖЕННЯ УЧИТЕЛЯ ЗА НАВЧАЛЬНОЮ ТА ІНШИМИ ВИДАМИ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНЯ
 - АНАЛІЗУ ПОРТФОЛІО УЧНІВСЬКИХ РОБІТ, ПОПЕРЕДНІХ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ, РЕЗУЛЬТАТІВ ЇХНІХ ДІАГНОСТИЧНИХ РОБІТ
 - САМООЦІНЮВАННЯ ТА ВЗАЄМООЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ
 - ОЦІНЮВАННЯ ОСОБИСТОГО РОЗВИТКУ ТА СОЦІАЛІЗАЦІЇ УЧНІВ
 - ЗАСТОСУВАННЯ ПРИЙОМІВ ОТРИМАННЯ ЗВОРОТНОГО ЗВ'ЯЗКУ ЩОДО СПРИЙНЯТТЯ ТА РОЗУМІННЯ УЧНЯМИ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ
- ПІДСУМКОВЕ ТЕМАТИЧНЕ ОЦІНЮВАННЯ ВІДБУВАЄТЬСЯ ШЛЯХОМ ВИКОНАННЯ КОМПЕТЕНТНІСНИХ ЗАВДАНЬ
- ПІДСУМКОВЕ ЗАВЕРШАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ ВІДБУВАЄТЬСЯ ШЛЯХОМ УЗАГАЛЬНЕННЯ ІНШИХ ВИДІВ ОЦІНЮВАННЯ

Модуль 5. Трансформація оцінювання: цілі, критерії, культура

Вирізняють оцінювання результатів навчання й оцінювання для навчання. У першому варіанті це підсумкове (сумативне) оцінювання, у другому – формувальне оцінювання (оцінювання для поліпшення навчання).

Формувальне оцінювання оцінює не результат, а процес, розуміється як інтерактивне оцінювання учнівського прогресу (траєкторія поступу учня), що дає змогу вчителям визначати потреби учнів, адаптуючи до них процес навчання.

Формувальне оцінювання передбачає діагностику прогалин чи недосягнутих результатів, але в звіті чи листі, в спілкуванні з дитиною чи її батьками це має відобразитися винятково позитивними характеристиками:

замість «не знає» чи «не вміє» потрібно вживати «потенціал для зростання полягає в...», «потребує додаткової роботи», «варто приділити більшу увагу» тощо.

Поточне формувальне оцінювання здійснюють з метою допомогти учням усвідомити способи досягнення кращих результатів навчання. Підсумкове оцінювання здійснюють з метою отримання даних про рівень досягнення учнями результатів навчання після завершення освітньої програми або окремих освітніх компонентів.

Формувальне оцінювання здійснюється шляхом:

- педагогічного спостереження учителя за навчальною та іншими видами діяльності
- аналізу портфоліо учнівських робіт, попередніх навчальних досягнень учнів, результатів їхніх діагностичних робіт
- самооцінювання та взаємооцінювання результатів діяльності учнів
- оцінювання особистого розвитку та соціалізації учнів їх батьками
- застосування прийомів отримання зворотного зв'язку щодо сприйняття та розуміння учнями навчального матеріалу

Посилання на ресурс:

<https://cutt.ly/cVPg9mA>

Порівняльна характеристика формувального та підсумкового оцінювань

формувальне оцінювання (assessment)		підсумкове оцінювання (evaluation)
оцінює процес	вимагають критеріїв	оцінює результат
завжди є позитивним	застосовують засоби вимірювання	виносить оціночне судження
індивідуалізоване	є доказовими	застосовується відповідно до стандартів
є ціннісним		показує недоліки
дає зворотний зв'язок		

Посилання на ресурс:

<https://cutt.ly/cVPg9mA>

Соціальна і здоров'язбережувальна освітня галузь

Підсумкове тематичне оцінювання за відбувається шляхом виконання учнями компетентнісний завдань. Підсумкове завершальне оцінювання проводиться учителем шляхом узагальнення інших видів оцінювання.

Для забезпечення наступності між підходами до оцінювання результатів навчання здобувачів початкової та базової середньої освіти, рекомендується у першому семестрі 5-го класу підсумкове та, у разі застосування, проміжне оцінювання результатів навчання учнів здійснювати за рівневою шкалою, а його результати позначати словами або відповідними літерами: «початковий (П)», «середній» (С), «достатній» (Д), «високий (В)», та супроводжувати вербальною характеристикою з орієнтацією на досягнення учня / учениці (а не на помилки або невдачі).

Об'єкти оцінювання навчальних досягнень учнів визначені Державним стандартом базової середньої освіти, а саме:

1. Галузеві (предметні) компетентності, склад яких визначається обов'язковими і конкретними результатами навчання учнів за освітньою галуззю «Соціальна і здоров'язбережувальна».

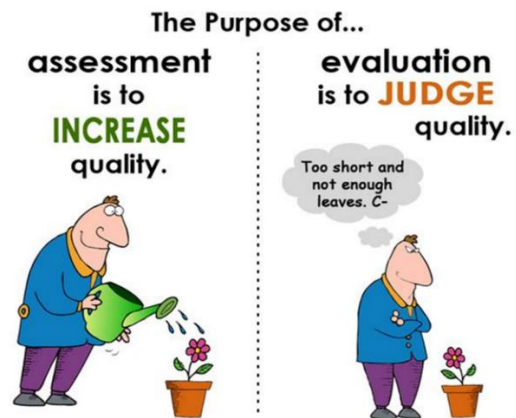
2. Ключові компетентності (насамперед це громадянські та соціальні компетентності, навчання впродовж життя, інноваційність, екологічна, підприємливість і фінансова грамотність).

3. Наскрізні уміння (психосоціальні компетентності) – когнітивні, емоційні, соціальні).

В навчальних курсах соціальної та здоров'язбережувальної освітньої галузі оцінювати потрібно не лише теоретичні знання учнів, а й їхню соціально-психологічну компетентність, яка передбачає баланс знань, умінь, ставлень та поведінки.

Формувальне і підсумкове оцінювання підпорядковані різним цілям:

формувальне оцінювання (assessment) має на меті підвищити якість та здійснюється під час освітнього процесу
підсумкове оцінювання (evaluation) має на меті оцінити якість по завершенні навчання

Посилання на ресурс:

<https://cutt.ly/cVPg9mA>

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Початковий рівень

- 1 бал – знаю, яка тема вивчається на уроці
- 2 бали – можу відтворити частину навчального матеріалу
- 3 бали – відтворю частину навчального матеріалу та з допомогою виконую деякі завдання

Середній рівень

- 4 бали – можу відтворити основний матеріал та за зразком виконати завдання
- 5 балів – знаю основний матеріал, можу дати визначення та сформулювати правила, виконую завдання за зразком
- 6 балів – знаю та розумію основний матеріал, вмію використовувати знання для виконання завдань за зразком

Достатній рівень

- 7 балів – розумію та відтворю навчальний матеріал, вмію наводити власні приклади, вирішую деякі завдання
- 8 балів – застосовую навчальний матеріал у стандартних та нестандартних ситуаціях, намагаюсь аналізувати, встановлювати зв'язки між явищами, робити висновки

- 9 балів – розумію навчальний матеріал, умію аналізувати і систематизувати інформацію, самостійно аргументую, роблю припущення та доводжу думку

Високий рівень

- 10 балів – розумію матеріал, використовую знання у практичній діяльності, узагальноно, роблю висновки
- 11 балів – аргументовано використовую знання у різних ситуаціях, вмію знаходити необхідну інформацію, умію розв'язувати проблемні завдання
- 12 балів – системно використовую знання для вирішення різних ситуацій, самостійно оцінюю, аналізую, узагальноно матеріал, постійно використовую додаткову інформацію, приймаю рішення

Посилання на ресурс:

Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів 5 класів <https://cutt.ly/xCeCySD>

Модуль 5. Трансформація оцінювання: цілі, критерії, культура

Принципи адекватного оцінювання

Щоб бути адекватною і мотивуючою, оцінка навчальних досягнень учнів має відповідати таким принципам:

- мати у своїй основі чіткі і зрозумілі вимоги до навчальних результатів
- дозволяти легко досягти і перевищити ці результати
- давати змогу показати свої досягнення різними способами
- заохочувати учнів апробувати моделі поведінки без ризику отримати за це негативну оцінку
- розвивати позитивне ставлення до самого себе, впевненість у своїх здібностях і можливостях
- використовувати самооцінку і взаємну оцінку як важливий елемент навчання
- надавати зворотний зв'язок учням і вчителю

Виміри компетентнісного оцінювання

Для ефективного оцінювання педагогам необхідно враховувати наступні виміри створення діагностичних завдань:

Когнітивний

- ❖ Оцінюються розуміння ключових понять кожної теми, а також уміння застосовувати набуті знання
- ❖ Використовуються завдання, спрямовані на з'ясування сформованості когнітивних рівнів учня/учениці відповідно до таксономії Блума (відтворення, розуміння, застосування, аналіз, синтез, оцінювання)
- ❖ Завдання розміщуються у підручниках, робочих зошитах, збірках діагностичних завдань

Емоційний

- ❖ Оцінюються ставлення до себе, своєї діяльності і своїх досягнень
- ❖ Використовуються різноманітні шкали, презентації, інтерв'ю, рольові ігри тощо
- ❖ Здійснюється самооцінювання

«Сходинки моїх успіхів» (критерії самооцінювання навчальних досягнень учнів 5 класів) <https://cutt.ly/gCeCS7h>

Ключові принципи оцінювання

Мотивація – наголос на позитиві і підтримці впевненості у своїх здібностях і можливостях

Індивідуалізація – порівняння результатів з власними попередніми досягненнями

Суб'єктність – самооцінка і участь у визначенні індивідуальних цілей навчання

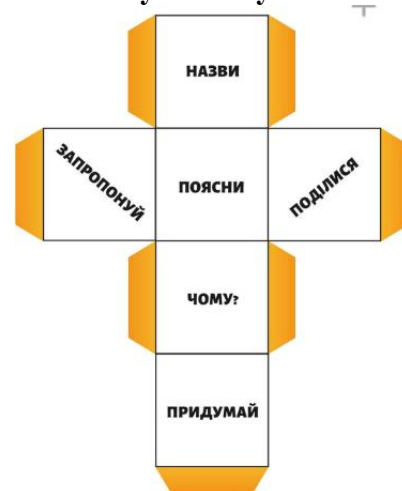
Тріангуляція – здійснювання оцінювання щонайменше трьома суб'єктами: вчителем, батьками, самим учнем, однокласниками

Посилання на ресурс:

<https://cutt.ly/HVPvNDW>

Когнітивний вимір:

Кубик Блума

Посилання на ресурс:

<https://cutt.ly/1VPbPSn>

Емоційний вимір:

Із досвіду роботи вчителя Яни Погорілої (Балтський ліцей №2 Балтської міської ради)

Обведи смайлик, який відображає твоє почуття

Завдання для мене були:

- Дуже легкі
- Легкі
- Складні
- Дуже складні
- Не знаю

Соціальна і здоров'язбережувальна освітня галузь

Соціальний

- ❖ Оцінюється навички [соціальної взаємодії](#)
- ❖ Використовуються різноманітні шкали, інтерв'ю, презентації, рольові ігри тощо
- ❖ Здійснюється шляхом взаємооцінювання (у парах, в групі тощо)

Поведінковий

- ❖ Цілісно оцінюються здатності виконувати практичні завдання
- ❖ Використовуються проекти, презентації, дебати, рольові ігри тощо
- ❖ Здійснюється шляхом спостереження за навчальною діяльністю учнівства

Соціальний вимір:

Приклади запитань:

- Що найбільше тобі сподобалося в роботі однокласника/ однокласниці (виконав поробку, розказав історію тощо...)
- Що ти порадиш на майбутнє однокласнику/ однокласниці (бути впевненішим, частіше презентувати роботу груп)

Поведінковий вимір:

Опрацювання компетентнісно орієнтованого діагностичного завдання

- ✚ Катруся кожного ранку не може довго прокинутися, певний час лежить у ліжку, потім починає швидко збирати портфель, шукати форму для фізкультури, іноді не встигає поспідати. Що порадиш Катрусі?

Посилання на ресурс:

<http://metodportal.com/node/37843>

Інструменти та культура формувального оцінювання

Незалежно від виду, компетентності мають оцінюватися за чотирма складовими:

- **знання** (володіння інформацією про предметну область та/або алгоритми дій)
- **уміння** (здатність застосовувати знання для виконання пізнавальної, навчальної, професійної діяльності)
- **ставлення** (цінності, переконання, погляди що визначають рівень мотивації до будь якого виду діяльності)
- **поведінка** (конкретні дії)

Релевантні інструменти оцінювання складових компетентностей

Існує величезна кількість інструментів, які можна використовувати для оцінки компетентності учнів на рівні детермінант поведінки (знань, ставлень, умінь і поведінки).

Критерії вибору інструментів оцінювання

Застосовуючи ці інструменти для оцінки рівня і змін у детермінантах поведінки, потрібно враховувати наступне:

Вид інструменту оцінки	Важливість для оцінки			
	Знання	Уміння	Ставлення	Поведінка
Закриті запитання	X	x	x	X
Відкриті запитання	X	x	x	
Шкали		x	X	
Поведінкові наміри				X
Інтерв'ю	X	x	X	
Рольові ігри і моделювання	x	X	x	
Спостереження	x	X	x	X
Дебати	x	X	x	X
Презентації, проекти	x	X	x	X
Творчі методи, або такі що стимулюють активність	x	X	X	

Наведена таблиця ілюструє найчастіше використовувані інструменти оцінювання та їх релевантність для оцінки знань, умінь, ставлень і поведінки. Знак «X» означає, що інструмент є найбільш корисним для оцінки відповідної складової поведінкової компетентності, знак «x» – просто корисним.

Модуль 5. Трансформація оцінювання: цілі, критерії, культура

Використання тільки одного з інструментів не дає змоги зробити висновок про вплив навчання на всі складники поведінкової компетентності учнів. Тому варто застосовувати не менше чотирьох інструментів, кожен з яких є найбільш адекватним для оцінки відповідного об'єкта знань, ставлень, умінь, [намірів і поведінки](#).

Одні види інструментів краще підходять для оцінки знань, другі – для оцінки ставлень, треті – вмінь або поведінки. Треба також враховувати, що учні природно використовують властиві їм домінуючі [стилі сприймання і навчання](#): візуальний, слуховий і тактильний. Варто пам'ятати, що в учнів різною мірою розвинені базові компетентності: лінгвістична, логічна, музична, візуально-просторова, кінестетична, персональна, міжособистісна. Тому відібрані вчителем інструменти мають бути релевантними об'єктам оцінки й індивідуальним особливостям учнів.

Види інструментів оцінювання складових компетентностей

Існують різні види інструментів оцінювання впливу навчання на знання, уміння, ставлення і поведінку учнів.

1. [Запитання \(типи запитань\)](#)

А). [Закриті запитання](#) – тести, розроблені вчителем, або стандартизовані переліки запитань на кшталт:

- «так / ні / не знаю»
- «згоден / частково / не згоден»
- доповнення пропозицій
- установлення відповідностей
- вибір правильних або неправильних відповідей тощо

Закриті запитання ефективні в оцінюванні рівня знань, оскільки вчителю легко сформулювати кількісні показники, за якими можна порівнювати навчальні результати учнів.

Цей вид запитань застосовують для оцінки вмінь, ставлень і намірів. Але якщо у процесі тестування не забезпечується анонімність, треба бути дуже обережним в

Алгоритм діяльності вчителя щодо організації формування оцінювання

- Формулювання об'єктивних і зрозумілих для учнів навчальних цілей (очікувані результати)

Навчальні цілі (очікування)

У процесі навчання об'єктом оцінювання є діяльність учня для досягнення цілей навчання. Отже, розроблення навчальної цілі є основою всіх видів оцінювання.

Оцінювання може виміряти, на якому рівні досягнута ціль. Це можливо за умови, що ціль є вимірною.

Виходом із ситуації є правило формулювання цілей за принципом SMART (аббревіатура англійських слів, що вказують на характеристики навчальної цілі – конкретна (Specific), вимірна (Measurable), досяжна (Achievable), відповідна (Relevant), визначена в часі (Timed/Timed-bound).

ціль загальна, невимірна

Учень/учениця розуміє значення гігієни ротової порожнини

конкретні, вимірні цілі

Учень/учениця називає засоби гігієни ротової порожнини, пояснює, чому необхідно двічі на рік робити санацію у стоматолога, описує, як недотримання гігієни ротової порожнини призводить до погіршення стану здоров'я в цілому

- Створення ефективного зворотного зв'язку

Ефективний зворотний зв'язок

-має бути чітким, зрозумілим, своєчасним, відбуватися в атмосфері доброзичливості і взаємоповаги

-позитивно налаштований учитель пропонує учневі допомогу у виконанні завдання. Чим більше інформації отримує вчитель про те, що учні знають, як міркують, що вчать і як, тим більше має можливостей для корегування процесу. Розглядають це групові форми оцінювання та вимірювання навчальних результатів за допомогою портфоліо

Соціальна і здоров'язбережувальна освітня галузь

інтерпретації отриманих результатів, особливо щодо ставлень та намірів. Річ у тому, що учні намагаються відповідати так, як від них очікують, а не так, як вони думають і роблять насправді. Тому рекомендується анонімне тестування з подальшим опрацюванням результатів в узагальненому вигляді для цілого класу.

Б). **Відкриті запитання** дають змогу з'ясувати вміння учня не тільки згадувати, а й застосовувати знання і обґрунтовувати свою відповідь. Крім того, відкриті запитання застосовують для з'ясування вмінь і ставлень учнів до певної проблеми, об'єкта чи явища.

3. **Шкали** – найкорисніший інструмент для оцінки ставлень. Для цього учням пропонується вказати ступінь своєї згоди або незгоди з конкретним твердженням. Наприклад, учням пропонується твердження: «Вживати пиво у дитячому віці небезпечно для здоров'я». Своє ставлення пропонується висловити, вибравши один із варіантів відповідей: «абсолютно не згоден», «не згоден», «не впевнений», «згоден», «цілком згоден».

Шкали застосовують також для оцінки учнями своїх поведінкових умінь і навичок, враховуючи при цьому рівень їхньої впевненості у здатності діяти в обраний спосіб.

4. **Поведінкові наміри** – учневі пропонується оцінити ймовірність того, як він буде поводитися відповідно до того, що сказано у запитанні. Наприклад, для відповіді на запитання: «Я не хочу ображати моїх однокласників» учень має вибрати один із варіантів відповіді: «повністю погоджуюся», «частково погоджуюся», «частково не погоджуюся», «повністю не погоджуюся». В інших варіаціях цього методу наводиться конкретна життєва ситуація та перелік можливих варіантів поведінки. Учневі пропонується вибрати той варіант поведінки, який найбільш прийнятний для нього.

- Забезпечення активної участі учнів у процесі пізнання

✚ Щоб знання ставало інструментом, учень має з ним працювати: застосовувати, шукати умови й межі застосування, перетворювати, розширювати, доповнювати, знаходити нові зв'язки і співвідношення тощо. Це забезпечується різноманітними прийомів, форм і методів роботи з навчальним матеріалом.

- Ознайомлення учнів із критеріями оцінювання

✚ Важливим є ознайомлення учнів із критеріями до початку виконання завдання, а також представлення критеріїв у вигляді градації – опису різних рівнів досягнення очікуваного результату. Чим конкретніше сформульовані критерії, тим зрозумілішою для учнів є діяльність щодо успішного виконання завдання.

- Забезпечення можливості й уміння учнів аналізувати власну діяльність (рефлексія)

✚ Листи самооцінки

	ТАК	НІ
1 Я був активним в групі		
2 Я відразу зрозумів, як треба виконати завдання		
3 Я пропонував декілька способів виконання завдання		
4 Я не відволікався від основної роботи		
5 Я уважно слухав, які ідеї пропонують інші учасники групи		
6 Я дуже хотів, щоб наша група виконала завдання правильно і швидко		

- Корегування спільно з учнями підходів до навчання з урахуванням результатів оцінювання

✚ Формувальне оцінювання уможливорює відстеження вчителем процесу просування учня до навчальних цілей, корегування навчального процесу на ранніх етапах, а учневі – усвідомлення більш високої відповідальності за самоосвіту.

Модуль 5. Трансформація оцінювання: цілі, критерії, культура

Численні дослідження свідчать, що існує тісний взаємозв'язок між намірами і реальною поведінкою. Тому цей метод є найкращим для оцінки впливу навчання на реальну поведінку за умови, якщо тестування проводять в анонімній формі.

5. **Інтерв'ю** – відповіді на запитання у структурованій або неструктурованій формі.

Застосовуються для оцінки знань, умінь і ставлень. Відрізняються від тестів тим, що вчитель під час інтерв'ю отримує інформацію і невербальними каналами. Недоліком є те, що інтерв'ю вимагає набагато більше часу.

6. **Рольові ігри і моделювання** – корисний інструмент як для відпрацювання поведінкових умінь, так і для їх оцінки.

7. **Спостереження** дає надійну інформацію про знання, ставлення, поведінкові вміння і реальну поведінку, але вимагає більше часу.

8. **Дебати** дають змогу оцінити ставлення до певної проблеми, а також вміння дискутувати з повагою до опонента, навички самоконтролю, толерантність, логічне і творче мислення.

9. **Презентації, проекти** демонструють знання змісту і здатність логічно мислити, аналізувати, доводити, мотивувати. Проекти можуть бути теоретичними (науково-пошукові роботи, дослідження) або практичними (випуск наочної агітації, розробка фото- і відеопрезентацій, рольові ігри, сценічні вистави, виступи).

10. **Творчі методи, або стимулювальні активності**, – спосіб оцінити знання, ставлення, вміння, навички учнів, використовуючи їх творчий потенціал. Це можуть бути:

• **портфоліо** – збірник творчих робіт учня за певний період. Наприклад, у портфоліо можна включити аналіз статті, відповіді на листи, есе на задані вчителем теми;

Приклади завдань для проведення формувального оцінювання

Із досвіду роботи вчителя Яни Погорілої (Балтський ліцей №2 Балтської міської ради)

Індекс-картки для узагальнення або запитань

- ✚ Учитель періодично роздає учням картки із завданнями, зображеними з обох боків (почергово перевертаючи певним боком):
- ✚ 1: Назвіть основні ідеї вивченого матеріалу, узагальніть їх.
- ✚ 2: Визначте, що з вивченого ви недостатньо зрозуміли. Сформулюйте свої запитання.

Сигнали рукою

- ✚ Учитель просить учнів показувати сигнали, що позначають розуміння або нерозуміння матеріалу (у ході пояснення понять, принципів, процесу тощо). Попередньо потрібно домовитися з учнями про використання таких сигналів:

- Я розумію і можу пояснити (великий палець руки спрямовано вгору).
- Я все ще не розумію (великий палець руки спрямовано в сторону).
- Я не зовсім упевнений у ---- (помахати рукою).

- ✚ Після ознайомлення із сигналами учитель опитує учнів кожної групи: Що саме Ви не зрозуміли? У чому відчуваєте невпевненість? Що ви зрозуміли й можете пояснити?
- ✚ За результатами отриманих відповідей учитель приймає рішення про повторне вивчення, закріплення теми або продовження вивчення тем за програмою.

Соціальна і здоров'язбережувальна освітня галузь

- **плакати** у вигляді символів або піктограм, які, наприклад, свідчать про знання прав дитини;

- **тематичний колаж або альбом**, виготовлений з ілюстрованих журналів, картки з тестами або ситуаціями для інтерактивних ігор;

- **пам'ятка** із вивченої теми;

- **творчість**: вірш, пісня, сценарій гри або вистави, які стосуються теми.

Організація формувального оцінювання у закладах освіти

1. На основі очікуваних результатів навчання і критерії оцінювання обраної навчальної програми, сформулювати зрозумілі для учнів критерії оцінювання на певний період (урок, тиждень, тему, семестр тощо).

2. Поінформувати учнів про критерії оцінювання, поступово залучаючи їх до процесу вироблення критеріїв оцінювання.

3. Постійно надавати зворотній зв'язок, не протиставляючи учнів одне одному та використовуючи різноманітні прийоми і засоби організації зворотного зв'язку.

4. Навчати і мотивувати учнів здійснювати самоаналіз своєї навчальної діяльності (рефлексію), для чого використовувати інструменти само- і взаємооцінювання.

Документами вчителя для фіксації проміжних і підсумкових результатів оцінювання є:

- Класний журнал, правила ведення якого затверджує МОН України

- Портфолію вчителя, що складається із записів вчителя, портфолію учнівських робіт, діагностичних зошитів тощо

- Свідоцтво досягнень учнів

Світлофор

✚ У кожного учня є картки трьох кольорів світлофора. Учитель просить учнів показувати карткою відповідного кольору розуміння (зелений), неповне розуміння (жовтий), нерозуміння (червоний) матеріалу. Після сигналу учитель з'ясовує: що зрозуміли? Що не зрозуміли?

Було легко працювати

Були незначні помилки

Було важко працювати, пропускався помилки

✚ -прозовий твір невеликого обсягу і вільної композиції, який виражає індивідуальні враження та міркування з конкретного приводу чи питання.

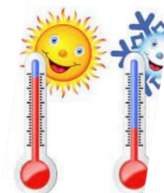
✚ Що найголовніше ти дізнався сьогодні? Які питання залишилися для тебе незрозумілими?

Вимірювання температури

✚ Метод використовують для виявлення того, наскільки учні правильно виконують завдання. Для цього діяльність учнів призупиняється запитанням:

✚ «Що ми робимо?». Відповідь на поставлене запитання – демонстрація розуміння завдання або процесу його виконання.

✚ У разі роботи в парах або групах учитель просить пару або групу продемонструвати процес виконання завдання.

Модуль 5. Трансформація оцінювання: цілі, критерії, культура

Для рівневого /бального оцінювання у 5-6 класах [МОН України рекомендує](#) використовувати такі характеристики процесу і результатів навчальної діяльності учнів:

1. Планування й здійснення навчального пошуку, робота з текстовою і графічною інформацією.

2. Комунікація в процесі навчання (у тому числі з використанням [ІКТ](#)).

3. Розв'язання проблем і виконання практичних завдань із застосуванням знань, що охоплюються навчальним матеріалом;

4. [Рефлексія власної навчально-пізнавальної діяльності](#).

Сім ознак оцінювання для навчання:

1. У класі більше цінуються ідеї, висловлені учнями, а не готові відповіді.

2. Учні знають очікувані результати навчання та критерії успіху.

3. Учні готові ризикувати, їх не лякають і не зупиняють помилки.

4. Учні [вміють критикувати](#) екологічно, надавати й отримувати відгуки.

5. Учні відповідають за своє навчання.

6. Учитель – не єдине джерело знань: учні вміють користуватися принципом «запитай у трьох, перш ніж запитати в мене», завдяки чому підвищуються комунікативні навички дітей.

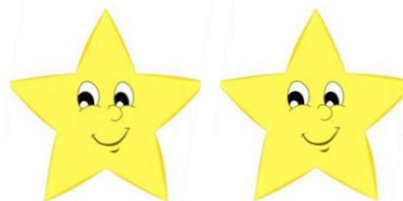
7. Учитель є [фасилітатором](#) у класі: він розуміє, як допомогти дітям працювати в групі, досягати результатів за допомогою настанов чи зворотного зв'язку.

Етичні принципи оцінювання:

- правдиве;
- справедливе;
- заохочувальне;
- просте;
- різнобічне;
- таке, що розширює можливості;
- спрямоване на різні галузі навчання.

Дві зірки й побажання (взаємооцінювання)

✚ Застосовується для оцінювання творчих робіт учнів, творів, есе. Учитель пропонує перевірити роботу однокласника. Коли учні коментують роботи один одного, вони не виставляють оцінки, а вказують на два позитивні моменти – «дві зірки» – і на один момент, який потребує доопрацювання – «побажання».

Трихвилинна пауза

✚ Учитель надає учням трихвилинну паузу, яка дає можливість обдумувати поняття, ідеї уроку, пов'язати з попереднім матеріалом, знаннями, досвідом, а також визначитися із незрозумілими моментами.

- ✚ Я змінив/змінила своє ставлення до....
- ✚ Я дізнався/дізналася більше про....
- ✚ Я здивувався/здивувалася тому, що ...
- ✚ Я відчув/відчула...
- ✚ Я ставився/ставилася до ...

Фідбек

- ✚ Я змінив/змінила своє ставлення до....
- ✚ Я дізнався/дізналася більше про....
- ✚ Я здивувався/здивувалася тому, що ...
- ✚ Я відчув/відчула...
- ✚ Я ставився/ставилася до ...

✓ Що зрозумів, чому навчився на уроці?	✓ Було цікаво...
✓ Що було цікаво, складно, вдалося?	✓ Було важко...
✓ Мені ще потрібно повчитися...	✓ Тепер я можу...
✓ За що можу похвалити себе?	✓ Я навчився...
✓ Навіщо нам потрібен був цей урок?	✓ Я зміг...
✓ Що найбільше вразило?	✓ Я спробую...
✓ Що є потрібним для запам'ятовування?	✓ Мене здивувало...
✓ Над чим треба ще попрацювати?	✓ Урок дав мені для життя...

Соціальна і здоров'язбережувальна освітня галузь

Використані джерела:

- Воронцова Т. В., Пономаренко В. С. та інші. Навчально-методичний посібник «Нова українська школа: формування соціальної і здоров'язбережувальної компетентностей у 5–6 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу» : – Київ.: Видавництво «Алатон», 2022. – 232 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cutt.ly/JVU8N8w>

- Кабан Л.В.. Формувальне оцінювання навчальних досягнень учнів у Новій українській школі. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://surl.li/ddjob>

- Канівець Т.М. Основи педагогічного оцінювання: [навчально-методичний посібник]. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://surl.li/fpny>

- Коберник І.Я. Оцінювання в Новій українській школі: ресурс для розвитку замість вироку. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://surl.li/ddjns>

- Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року (ухвалення рішенням колегії МОН 27/10/2016). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cutt.ly/JVURwcp>

- Методичні рекомендації щодо особливостей організації освітнього процесу в першому (адаптаційному) циклі/ 5 класах закладів загальної середньої освіти за Державним стандартом базової середньої освіти в умовах реалізації концепції Нова українська школа. (Міністерство освіти і науки України № 4.5/2303-21 від об.08.2021). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://surl.li/ckerk>

Модуль 5. Трансформація оцінювання: цілі, критерії, культура

- Морзе Н.В., Барна О.В., Вембер В.П. Формувальне оцінювання: від теорії до практики. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://surl.li/ddjof>

- Нова українська школа: poradnik dla vchytela / Під заг. ред. Біб'юк Н. М. — К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. — 206 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cutt.ly/rVU2T6y>

- Нова українська школа: путівник для вчителя 5–6 класів : навчально-методичний посібник / за ред. А. Л. Черній; відп. за вип. В. М. Салтишева. Рівне : РОІППО, 2022. 168 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cutt.ly/rVUSDAY>

- Пометун О.І. Що таке таксономія Блума і як вона працює на уроці. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://surl.li/qdqo>

- Рекомендації щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 5-6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти. (затверджено наказом Міністерства освіти і науки України 01.04. 2022 р. № 289). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://surl.li/cbmtb>

- Ціннісні орієнтири сучасної української школи. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cutt.ly/PVU8wr9>

- Щербак О. І. Теорія і практика оцінювання навчальних досягнень : навчально-методичний посібник. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://surl.li/ddjoo>

